

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Hodnocení výkonů žáků v zeměpise na základních školách

Autor práce: Bc. Hana Janoušková

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Téma diplomové práce je aktuální, důležité a z hlediska výzkumů na poli didaktiky geografie i do značné míry inovativní. Hlavní cíl práce je v souladu se zvoleným tématem a vzhledem k danému typu závěrečné práce přiměřený. Jeho formulaci by nicméně bylo vhodné upravit, aby splňovala všechny běžně uváděné požadavky na cíle (tj., např. možnost měřitelnost cíle). Dílčí cíle stanoveny nejsou, vyplývají však ze stanovených výzkumných otázek, které dále zpřesňují cíl práce a autorka je využívá jako rámec zajišťující kompaktnost, srozumitelnost a vhodnou strukturu práce. Vzhledem k explorativnímu charakteru uskutečněného kvalitativního šetření autorka správně předem nestanovuje výzkumné hypotézy.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Autorka v práci prokázala svou schopnost vyhledání relevantní domácí i zahraniční literatury i jejího následného čtení s porozuměním, vhodné interpretace a schopnost syntézy a diskuze. V obecných východiscích správně charakterizuje a propojuje základní koncepty vztahující se k práci.

Teoretické části tak pouze uškodilo, že autorka zařadila přehled zjištění předchozích výzkumů již do úvodu práce místo, aby mu vyčlenila samostatnou kapitolu například po charakterizaci konceptů. Úvod je tak zdlouhavý, a jeho nejdůležitější aspekty se tak v něm zbytečně ztrácejí. Zároveň přehled zjištění předchozích výzkumů není dostatečně podrobný, což má vliv i na diskuzi.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Autorka pro svůj empirický výzkum zvolila, vhodně vzhledem ke stanovenému cíli práce, metodu polostrukturovaných rozhovorů, kterou dále doplnila o metodu třídění karet. Oceňuji, že u této volby, na rozdíl od jiných studentů, zůstala i přes možné komplikace vyplývající z pandemie Covid-19, nadto na ně pružně reagovala uskutečněním některých rozhovorů online. Struktura rozhovorů je promyšlená, mnohé otázky jsou výborně formulovány, což jistě napomohlo získat relevantní výpovědi. Velikost vzorku považuji za adekvátní, a to i díky rozmanitosti charakteristik respondentů, které mohly mít vliv na získaná zjištění. Vyzdvihnout je třeba i zvolené metody analýzy dat, které jsou jistě pro začínajícího výzkumníka poměrně obtížné, zde jsou však velmi dobře zvládnuty.

Přestože přepisy rozhovorů a kapitola výsledky ukazují, že metodika empirického výzkumu byla zvládnuta, bylo by dobré, kdyby toto bylo čtenáři zřejmé již při čtení kapitoly metodika. Ta je nicméně poměrně stručná a mnohé volby autorky nejsou dostatečně, či vůbec zdůvodněny. Stejně tak i postup autorky, zejména při analýze dat, je částečně netransparentní. Konkrétně například

v metodice chybí zdůvodnění volby metod sběru i analýzy dat, u metody třídění karet není jasné, zda autorka si je vůbec vědoma toho, že ji využila. Zároveň volba dovedností pro jednotlivé kartičky je z mého pohledu v mnohém problematická. Autorka by měla čtenáře i lépe přesvědčit, že pořadí otázek (zejména brzké vyřčení určitých pojmů tazatelem) a zaměření se na hodnocení dovedností a určitých tematických celků bylo kýžené vzhledem ke stanovenému cíli. Mimo to není jasné, proč zrovna pohlaví učitelů a poloha školy (pražská, mimopražská) byly zvoleny jako proměnné, z jejichž hlediska je třeba mít vzorek vyrovnaný. Chybí i informace o počtu kódovatelů, což je problematické vzhledem k tomu, že celá práce je psána v první osobě množného čísla.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Výsledky realizovaného šetření jsou prezentovány čtivě, atraktivně a považuji je za velmi zajímavé a přínosné pro výzkum na poli didaktiky geografie. Zvláště přínosná je na základě získaných zjištění vytvořená typologie učitelů z hlediska jejich vnímání a způsobů hodnocení. Z pohledu toho, že se jedná o diplomovou práci, to vnímám jako značně nadstandardní výstup, ze kterého je zřejmé, že autorka dokázala interpretovat získaná kvalitativní data, a to i přesto, že mnohé odpovědi učitelů byly vágní a neuspořádané. Stejně tak je z typologie patrná autorčina schopnost syntézy zjištění a jejich propojení s teoretickými poznatky. Vytvořenou typologii je tak možné, po menších úpravách, jistě využít i v navazujících výzkumech.

Přestože i mnohá další zjištění, na která autorka díky rozhovorům přišla, by byla pro čtenáře poutavá, tak je silnou stránkou této práce i to, že autorka se jimi nedala strhnout a plně se věnuje pouze zjištěním, která se vztahují ke stanovenému cíli, resp. otázkám.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Na popis získaných výsledků autorka navazuje rozsáhlou diskusí, kde se věnuje především komparaci získaných zjištění s výsledky předchozích výzkumů. Jediným autorčiným prohrěškem v rámci diskuze je předkládání nových informací, a to jak z předchozích výzkumů, tak i vlastního výzkumu, částečně tak kapitola diskuze plní funkce zbylých kapitol.

Limity uskutečněného výzkumu jsou uvedeny až v samotném závěru a jejich možné dopady na získaná zjištění jsou zmíněny okrajově. V závěru práce jsou dále stručně shrnuta zjištění z pohledu stanovených výzkumných otázek a je doporučeno možné zaměření budoucího výzkumu.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (*vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.*)

Délka práce je přiměřená. V práci se vyskytuje pouze minimum překlepů, pravopisných a interpunkčních chyb. Grafika práce má jednotný uhlazený styl.

Na co však doporučuji si dát pozor, je prezentování týchž informací několika různými způsoby (zde

především překryv grafů a slovních mraků). Slovní mraky jsou sice atraktivní vizualizací výsledků výzkumu, jejich informační hodnota je ale bohužel nižší než u jiných vizualizací. Bylo by vhodné k nim doplnit alespoň legendu (velikostní stupnici), aby bylo možné z nich zjistit četnost jednotlivých pojmů, a nebylo tak nutné tyto údaje znázorňovat pomocí grafů. Informační hodnotě a srozumitelnosti slovních mraků nepříspěvá ani nevhodně zvolená barevná stupnice (barvy spektra) pro znázornění četností.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Celkově práci hodnotím jako nadstandardně kvalitně zpracovanou diplomovou práci. Hana Janoušková prokázala svou výbornou orientaci ve zkoumané problematice a vyzrálost při přípravě a realizaci výzkumného šetření mezi učiteli základních škol a především při analýze a interpretaci získaných výpovědí.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě.

Otázky k obhajobě

Pozorovala jste určité rozdíly mezi rozhovory vedenými online a těmi vedenými naživo?

Jak výběr respondentů (zejména z hlediska jejich spolupráce s Přírodovědeckou fakultou) ovlivnil dle Vás výsledky Vašeho šetření?

Měl by být každý učitel, který nevyužívá ve výuce testy a nehodnotí znalosti žáků, přiřazen do typu pokročilý z hlediska hodnocení a proč?

Změnil se při psaní diplomové práce Váš osobní přístup k hodnocení žáků, případně způsoby a nástroje hodnocení, které budete ve své výuce využívat?

Datum: 10. 5. 2022

Autor posudku: RNDr. Lenka Havelková, Ph.D.

Podpis: